Brand en Ontruiming Basis

Samenvattende hand-out voor cursisten • ter voorbereiding op de praktijkles

Risico’s herkennen. Veilig handelen. Alarmeren. Ontruimen.

Lees de belangrijkste uitgangspunten van brand en ontruiming vooraf door. Tijdens de les oefen je de inzet van blusmiddelen en het veilig ontruimen.

Bron: “BO basis 2025” • FeniksGroup / oorspronkelijk NIBHV-lesmateriaal

De rol van de BHV’er

BHV-taken bij een incident

- Verleen eerste hulp bij ongevallen
- Beperk de gevolgen van ongevallen en brand
- Alarmeer en begeleid aanwezigen bij ontruiming
- Werk samen met collega’s en hulpdiensten

Voorbereid op je BHV-taak

- Ken het BHV- en ontruimingsplan
- Weet waar blusmiddelen en voorzieningen zijn
- Draag waar nodig beschermingsmiddelen
- Oefen en onderhoud kennis en vaardigheden

ONTHOUD Eigen veiligheid gaat altijd vóór een inzet.

Alarmeren en de situatie verkennen

Verkennen van een incident

- Let eerst op gevaar voor jezelf en anderen
- Ga na wat er is gebeurd en wat je ziet
- Verzamel informatie: kijk, luister, voel, ruik
- Roep hulp in en informeer je BHV-collega's

Een duidelijke alarmmelding

- Volg de alarmeringsprocedure van je bedrijf
- Bel 112 bij spoed, gevaar of twijfel
- Meld wie je bent en waar het incident is
- Vertel wat er gebeurt en volg aanwijzingen op

ONTHOUD Blijf uit de rook en houd de route voor hulpdiensten vrij.

De risicoafweging tijdens een inzet

Bij aankomst op de incidentlocatie

- Schakel van werktaak over naar BHV-taak
- Beoordeel brand, rook en andere risico's
- Kijk naar aanwezige en bedreigde personen
- Bepaal of ingrijpen nog verantwoord is

Tijdens het handelen

- Waarnemen: volg wat er verandert
- Denken: weeg risico's opnieuw af
- Doen: voer alleen veilige acties uit
- Controleren: beoordeel steeds het resultaat

ONTHOUD Blijf continu waarnemen, denken, doen en controleren.

Hoe brand ontstaat en zich ontwikkelt

De branddriehoek

- Voor brand zijn brandstof, zuurstof en warmte nodig
- Neem één factor weg om brand te bestrijden
- De brandende stof bepaalt het blusmiddel
- Een verkeerd blusmiddel kan gevaar opleveren

Brandontwikkeling

- Brand kan klein blijven of snel uitbreiden
- Synthetische materialen geven vaak veel rook
- Warmte kan materiaal al laten ontgassen
- Open verbindingen versnellen branduitbreiding

ONTHOUD Een beginnende brand kan binnen enkele minuten onbeheersbaar worden.

Rook is een groot gevaar

Gevaren van rook

- Rook bevat giftige en soms brandbare gassen
- Koolmonoxide is niet te zien of te ruiken
- Rook vermindert zicht en oriëntatie
- Rookinademing kan snel levensgevaarlijk zijn

Rookverspreiding

- Rook verspreidt zich horizontaal én verticaal
- Deuren, trappen en schachten vormen routes
- Ook onzichtbare openingen laten rook door
- Het openen van een deur kan rook verspreiden

ONTHOUD Blijf uit rook: ook onder een rooklaag kunnen giftige gassen zitten.

Bedreigde en veilige gebieden

Gebieden met risico

- Bedreigd gebied: brand of rook is aanwezig
- Potentieel bedreigd: rook kan er komen
- Denk aan naastgelegen en bovenliggende ruimten
- Ook brandlucht zonder zichtbare rook is een signaal

Een veilig gebied

- Geen aanwijzingen voor rook, vuur of hitte
- Gebruik dit gebied alleen zolang het veilig blijft
- Houd deuren naar bedreigde gebieden gesloten
- Blijf alert: de situatie kan snel veranderen

ONTHOUD Rookverspreiding bepaalt vaak de volgorde van ontruimen.

Herken de grenzen van een bluspoging

Indicatoren bij rook en brand

- Rook bij de deur of warmte rond de deur
- Rook die bij openen naar buiten stroomt
- Verminderd zicht of irritatie door rook
- Vlammen groter dan ongeveer een armlengte

Beoordelen van de inzet

- Blus alleen bij een kleine, beginnende brand
- Zorg altijd voor een vrije terugweg
- Ga nooit voorbij de brandhaard
- Bij gevaar: terugtrekken, deur sluiten, ontruimen

ONTHOUD Beoordeel rook en vlammen afzonderlijk; twijfel betekent geen bluspoging.

Brand achter een gesloten deur

Controleer vóór het openen

- Blijf uit rook en neem een blusmiddel mee
- Kijk naar rook langs de naden van de deur
- Let op warmte en andere brandindicatoren
- Bij rook of duidelijke hitte: houd de deur dicht

Alleen bij veilige omstandigheden

- Volg de aangeleerde deurprocedure
- Houd rekening met plotselinge rookverspreiding
- Roep aanwezigen naar je toe
- Trek je terug zodra warmte of rook toeneemt

ONTHOUD Open nooit zomaar een deur waarachter brand kan zijn.

Brandklassen en het juiste blusmiddel

Brandklassen herkennen

- A: vaste stoffen, zoals hout en papier
- B: vloeistoffen, zoals benzine
- C: gassen, zoals propaan
- D: metalen; F: bakolie en frituurvet

Eerst controleren

- Lees voor welke brandklasse de blusser geschikt is
- Gebruik voor metaalbrand speciaal D-poeder
- Sluit bij een gasbrand waar mogelijk de toevoer
- Gebruik nooit water op brandende olie of vet

ONTHOUD Het type brand bepaalt het blusmiddel; controleer altijd de aanduiding.

Blusmiddelen in het bedrijf

Water en blusdeken

- Brandslanghaspel: vooral klasse A (vaste stoffen)
- Water koelt; let op elektriciteit en vetbranden
- Blusdeken sluit de zuurstoftoevoer af
- Bij vlam in de pan: passende deksel en warmte uit

Draagbare blustoestellen

- Sproeischuim: geschikt voor A en B volgens etiket
- Poeder: groot blusvermogen, veel nevenschade
- CO_2: onder meer vloeistoffen en apparatuur
- Let op specifieke gevaren en beperkingen

ONTHOUD Gebruik alleen een blusmiddel waarvoor je bent geïnstrueerd.

Veilig gebruik van blustoestellen

Vóór de bluspoging

- Alarmeer en vraag zo mogelijk een tweede BHV'er
- Controleer brandklasse en blusmiddel
- Test het toestel in een veilige omgeving
- Blijf laag en houd een veilige afstand

Tijdens en na het blussen

- Houd de terugweg vrij en ga nooit voorbij vuur
- Let voortdurend op rook, warmte en vlammen
- Controleer vanaf veilige afstand op herontsteking
- Verslechtert de situatie: vertrek en sluit de deur

ONTHOUD De eigen veiligheid en het beperken van rookverspreiding gaan vóór blussen.

Bijzondere brandrisico's

Lithium-ion-accu's

- Accu's kunnen plots steekvlammen geven
- Er kan snel veel schadelijke rook vrijkomen
- Alarmeer direct 112 bij een accubrand
- Laat bestrijding van de accu over aan specialisten

Andere extra gevaren

- Vetbrand: geen water; gebruik passende deksel
- Gasbrand: let op lek en explosiegevaar
- CO_2: kans op zuurstoftekort in kleine ruimten
- Elektriciteit: schakel spanning uit als dat veilig kan

ONTHOUD Onvoorspelbare of snel toenemende rook is reden om direct afstand te nemen.

Ontruiming: doel en uitgangspunten

Het doel van ontruiming

- Breng alle aanwezigen zo veilig mogelijk weg
- Start tijdig bij dreiging door brand of rook
- Volg het ontruimingsplan en de BHV-organisatie
- Pas de aanpak aan op incident en gebouw

De volgorde bepalen

- Begin met bedreigde ruimten en vluchtroutes
- Houd rekening met mogelijke rookverspreiding
- Sluit deuren om verspreiding te beperken
- Blijf controleren of routes veilig blijven

ONTHOUD Tijdig ontruimen is belangrijker dan een onveilige bluspoging.

Zelfredzaamheid en menselijk gedrag

Gedrag tijdens een alarm

- Mensen reageren vaak niet meteen op een alarm
- Sommigen wachten af of blijven doorwerken
- Aanwijzingen van medewerkers geven duidelijkheid
- Spreek mensen direct, rustig en helder aan

Hulp aan aanwezigen

- Begeleid bezoekers volgens de gemaakte afspraken
- Houd rekening met verminderde zelfredzaamheid
- Ken hulpmiddelen en afgesproken ondersteuning
- Maak de weg vrij en voorkom groepsvorming

ONTHOUD Duidelijke instructies vergroten de zelfredzaamheid.

Vluchtroutes en brandveiligheidsvoorzieningen

Routes en uitgangen

- Ken de vluchtroutes en alternatieve uitgangen
- Houd doorgangen, trappen en nooddeuren vrij
- Volg vluchtwegaanduiding en noodverlichting
- Gebruik liften alleen als een specifiek veilig plan dat toelaat

Voorzieningen in het gebouw

- Ken handbrandmelders en ontruimingsalarm
- Raadpleeg actuele gebouwplattegronden
- Blokkeer brand- en rookwerende deuren nooit
- Ken de veilige verzamelplaats

ONTHOUD Een gesloten brand- of rookwerende deur kan verspreiding vertragen.

Ontruimen: praktische volgorde

Kernstappen tijdens de uitvoering van een ontruiming.

1. Alarmeer aanwezigen en geef duidelijke instructies.
2. Begeleid mensen via een veilige vluchtroute.
3. Controleer toegewezen ruimten als dat veilig kan.
4. Sluit deuren en meld de uitgevoerde controle.
5. Verzamel, registreer en draag informatie over.

ONTHOUD Ga nooit een ruimte met rook in voor een controle.

Afsluiting: 4 uitgangspunten

1 Veiligheid

Eigen veiligheid en vluchtweg voorop.

2 Beoordelen

Herken rook, hitte en grenzen van de inzet.

3 Alarmeren

Meld vroeg, duidelijk en volgens procedure.

4 Ontruimen

Begeleid mensen en blijf controleren.

Deze hand-out vat de lesstof samen en vervangt geen praktijkinstructie, bedrijfsprocedure of actuele richtlijnen.